

lig vejledende bibliografi (på over 150 numre) vil være til stor hjælp i søgen efter litteratur om dette vigtige emne.

Een kritisk bemærkning må det være tilladt at komme med: Bogens emne er multiplikatorteffekten af deficit spending. Da forf. imidlertid gør så meget ud af den almindelige multiplikator teori, skulde man have troet, at der dog eet sted var bemærket, at dette i virkeligheden blot er at anvende multiplikator teorien på et meget specielt objekt. Det traf sig historisk sådan, at multiplikator teorien med Kahn's første arbejde startede som en teori om offentlige arbejders expansions-effekt. Denne snævre problemstilling var i 30'erne fremherskende. Nu er det vel erkendt — men det er ikke tilstrækkelig erkendt — at multiplikator teorien er en generel teori om virkningen af investeringssvingninger. Dette er klagende at have for øje — også ved læsning af Villard's anbefalelsesværdige bog.

P. Nørregaard Rasmussen.

D. Philip Locklin: Economics of Transportation, 3. Udg. Chicago 1947. 885 Sider.

Der findes en hel Række Bøger udgivet af amerikanske Trafikøkonomer om Transportproblemerne; de fleste af disse indeholder en Beskrivelse af de amerikanske Jernbaners Udvikling og redegør for den dertil knyttede Lovgivning, hvorefter Forfatterne kommer nærmere ind paa Pristfastsættelsen, herunder ikke mindst paa de Problemer, der stammer fra Kravet om, at Priserne skal være fair overfor Kunderne og Forbrugerne. Materialet til de fleste af disse Fremstillinger stammer for en væsentlig Del fra de utallige Kendelser, der er afgivet af Reguleringsmyndighederne og fra disses Begrundelser.

En af de mest a jour førte af disse Fremstillinger er givet af Locklin, der er Professor i Illinois. Den principielle Linie adskiller sig ikke meget fra en Række af de andre Arbejder, men den indeholder en hel Del Oplysninger om specielt de senere Aars Lovgivning, og Bogens Fremstilling af amerikanske Jernbaneproblemer baade i Forbindelse med »Reasonableness» og »Discriminations» indeholder adskilligt af Interesse for Forstaaelse af den offentlige Virksomheds Prispolitik, saa-

ledes som Problemerne ligger mere i Almindelighed.

Alligevel maa det siges, at Bogen har betydelige Mangler. For det første forsøger Forfatteren ikke i ønskeligt Omfang at erkende, at Problemstillingerne for Transportmidlernes Prispolitik maa ændres væsentligt, naar den tidligere Monopolstilling ændres ved Konkurrencen med Automobiles over de korte Afstande og med Luftfarten over de længere Afstande. Dette hænger maaske noget sammen med, at Forfatteren ikke skelner tilstrækkeligt mellem Transportydere og Transportforbrugers Synspunkter og Interesser. For det andet kunde man vente af Forfatteren, at han af sit Erfaringsmateriale havde udtaget visse almene Principper for Transport økonomien, Principper, som det igen vilde være af Interesse at faa sat i Forhold til den Udvikling, der har fundet Sted indenfor den centrale økonomiske Teori ikke mindst netop i U. S. A.

P. P. Sveistrup.

Fællesforeningen af Danmarks Brugsforeninger 1896-1946. Det danske Forlag Kbh. 1946. 465 Sider.

Det er her i Landet almindeligt, at en stor Virksomhed bl. a. fejrer sit Jubilæum ved Udsendelse af et Festskrift. Et saadant kan enten være formet som en Paavisning af Virksomhedens Indsats og en Hyldest til dens Mænd eller Festskriftet kan være formet som en Uddybning af et Spørgsmaal, som Virksomheden er interesseret i at faa belyst paa objektiv Maade. Ved Valget af Festskriftets Opgave og Form har Udgiverne bestemt hvilken Læsekreds, de særligt henvender sig til.

Naar en saa stor og med Rette anset Virksomhed som Fællesforeningen af Danmarks Brugsforeninger udsender et Festskrift havde adskillige sikkert ventet, at den anden Form var blevet valgt. Der havde her sikkert ligget en smuk Opgave i en Uddybelse f. Eks. af den ufuldkomne Konkurrences Problemer, et Omraade, hvor Fællesforeningen utvivlsomt ligger inde med en Masse interessante Oplysninger om Priser, Omkostninger og Mængder, og der havde her været et Omraade hvor Fællesforeningen og Nationaløkonomerne paa en udmærket Maade havde kunnet supplere hin-

lig vejledende bibliografi (på over 150 numre) vil være til stor hjælp i søgen efter litteratur om dette vigtige emne.

Een kritisk bemærkning må det være tilladt at komme med: Bogens emne er multiplikatorteffekten af deficit spending. Da forf. imidlertid gør så meget ud af den almindelige multiplikator teori, skulde man have troet, at der dog eet sted var bemærket, at dette i virkeligheden blot er at anvende multiplikator teorien på et meget specielt objekt. Det traf sig historisk sådan, at multiplikator teorien med Kahn's første arbejde startede som en teori om offentlige arbejders expansions effekt. Denne snævre problemstilling var i 30'erne fremherskende. Nu er det vel erkendt — men det er ikke tilstrækkelig erkendt — at multiplikator teorien er en generel teori om virkningen af investeringssvingninger. Dette er klagende at have for øje — også ved læsning af Villard's anbefalelsesværdige bog.

P. Nørregaard Rasmussen.

D. Philip Locklin: Economics of Transportation, 3. Udg. Chicago 1947. 885 Sider.

Der findes en hel Række Bøger udgivet af amerikanske Trafikøkonomer om Transportproblemerne; de fleste af disse indeholder en Beskrivelse af de amerikanske Jernbaners Udvikling og redegør for den dertil knyttede Lovgivning, hvorefter Forfatterne kommer nærmere ind paa Pristfastsættelsen, herunder ikke mindst paa de Problemer, der stammer fra Kravet om, at Priserne skal være fair overfor Kunderne og Forbrugerne. Materialet til de fleste af disse Fremstillinger stammer for en væsentlig Del fra de utallige Kendelser, der er afgivet af Reguleringsmyndighederne og fra disses Begrundelser.

En af de mest a jour førte af disse Fremstillinger er givet af Locklin, der er Professor i Illinois. Den principielle Linie adskiller sig ikke meget fra en Række af de andre Arbejder, men den indeholder en hel Del Oplysninger om specielt de senere Aars Lovgivning, og Bogens Fremstilling af amerikanske Jernbaneproblemer baade i Forbindelse med »Reasonableness» og »Discriminations» indeholder adskilligt af Interesse for Forstaaelse af den offentlige Virksomheds Prispolitik, saa-

ledes som Problemerne ligger mere i Almindelighed.

Alligevel maa det siges, at Bogen har betydelige Mangler. For det første forsøger Forfatteren ikke i ønskeligt Omfang at erkende, at Problemstillingerne for Transportmidlernes Prispolitik maa ændres væsentligt, naar den tidligere Monopolstilling ændres ved Konkurrencen med Automobiles over de korte Afstande og med Luftfarten over de længere Afstande. Dette hænger maaske noget sammen med, at Forfatteren ikke skelner tilstrækkeligt mellem Transportydere og Transportforbrugers Synspunkter og Interesser. For det andet kunde man vente af Forfatteren, at han af sit Erfaringsmateriale havde udtaget visse almene Principper for Transport økonomien, Principper, som det igen vilde være af Interesse at faa sat i Forhold til den Udvikling, der har fundet Sted indenfor den centrale økonomiske Teori ikke mindst netop i U. S. A.

P. P. Sveistrup.

Fællesforeningen af Danmarks Brugsforeninger 1896-1946. Det danske Forlag Kbh. 1946. 465 Sider.

Det er her i Landet almindeligt, at en stor Virksomhed bl. a. fejrer sit Jubilæum ved Udsendelse af et Festskrift. Et saadant kan enten være formet som en Paavisning af Virksomhedens Indsats og en Hyldest til dens Mænd eller Festskriftet kan være formet som en Uddybning af et Spørgsmaal, som Virksomheden er interesseret i at faa belyst paa objektiv Maade. Ved Valget af Festskriftets Opgave og Form har Udgiverne bestemt hvilken Læsekreds, de særligt henvender sig til.

Naar en saa stor og med Rette anset Virksomhed som Fællesforeningen af Danmarks Brugsforeninger udsender et Festskrift havde adskillige sikkert ventet, at den anden Form var blevet valgt. Der havde her sikkert ligget en smuk Opgave i en Uddybelse f. Eks. af den ufuldkomne Konkurrences Problemer, et Omraade, hvor Fællesforeningen utvivlsomt ligger inde med en Masse interessante Oplysninger om Priser, Omkostninger og Mængder, og der havde her været et Omraade hvor Fællesforeningen og Nationaløkonomerne paa en udmærket Maade havde kunnet supplere hin-

anden, og Offentligheden vilde have kunnet faa Indblik i Udviklingen paa et Omraade, der nu er ret vanskeligt tilgængeligt.

I saa Fald havde man sikkert faaet en Uddybning af det Problem, som Arnfred behandler S. 425—39: Fællesforeningen som Led i den samfundsmæssige Helhed. Dette har sikkert ogsaa foresvævet denne Forfatter, naar han S. 435 bebrejder Nationaløkonomerne deres paafaldende ringe Interesse for Andelsbevægelsen. Man maa haabe og vente, at Andelsbevægelsens Nationaløkonomer ved en anden Lejlighed tager en saadan Opgave op, saaledes at man kan faa disse Problemer bedre belyst, hvilket utvivlsomt vil være at Interesse baade for de nationaløkonomiske Teoretikere og den interesserede Offentlighed.

I det foreliggende Arbejde har man imidlertid holdt sig til den oftest forekommende Form for et Festskrift, og man finder i Bogen en jævnt fremadskridende Fremstilling af Fællesforeningens Arbejde, dens mange Kampe og Sejre og dens nuværende Betydning og kommende Opgaver, alt set indefra.

Festskriftet begynder med en Fremstilling af de gamle Brugsforeninger S. 13—75, hvor man lærer Tidens før 1896, dens Vanskeligheder og Idealisme at kende. Hovedafsnittene er Axelsen Drejers: F.D.B. gennem halvtreds Aar S. 75—297, hvor Fremstillingen paa en saglig og dygtig Maade redegør for den historiske Udvikling af F.D.B. mere i Almindelighed, og hvor den interesserede Læser kan finde mange værdifulde Oplysninger. Derefter følger tre Afsnit: Retningslinier før og nu af Førstedirektør Frederik Nielsen S. 297—339, F.D.B.'s Produktionsvirksomheder af Direktør Vilstrup S. 339—381, Brugsforeningerne og F.D.B. af Generalsekretær Louis Fabricius S. 381—425. Endelig slutter Fremstillingen med Forstander Arnfreds korte Afsnit: Som Led af Helheden S. 425—39.

Forfatterne er allesammen kendte og dygtige Mænd, og man faar et levende Indtryk af, at alt er saare godt indenfor denne udmærkede Institution. Det er sikkert ogsaa rigtigt, men Festskriftet vilde dog maaske have vundet i visse Læseres Øjne, hvis der havde været en lille Smule Selvkritik.

P. P. Sveistrup.

Fritz Baur: Økonomisk Nyorientering, 1945, Martins Forlag, 182 Sider.

Bogen, der er et Forsvar for Planøkonomien, kan deles i to Hovedafsnit. I det første, der omfatter Kapitlerne 1—4, gøres det privatkapitalistiske Systems Mangler op; i det andet der omfatter Kapitlerne 5—7, behandles Planøkonomiens Forudsætninger, Maal og Midler.

Gennem en Række historiske, politiske, sociologiske, socialpolitiske og økonomiske Betragtninger med Merkantilismen, den økonomiske Liberalisme og Monopolkapitalismen som Genstand fastslaar Forfatteren saaledes indledningsvis, at det privatkapitalistiske System — karakteriseret af private Foretagenders størst mulige Profit som Maal for al økonomisk Virksomhed — i sig rummer en stadig Fare for Krig, medmindre Kapitalisterne vil af finde sig med stadige Kriser. Eller for at bruge Forfatterens Ord: »Kapitalismen har Valget mellem Krise og Krig«. Forfatteren understreger, at han ikke dermed har sagt, at en planøkonomisk Stat ikke kan have en Krig som Maal for sine Bestræbelser.

Videre konstateres det utvivlsomme Faktum, at Krig betyder fuld Udnyttelse af Produktionsfaktorerne, Arbejdskraften iberegnet, og at dette Resultat naas gennem Omlægning af Økonomien efter en Plan med det ene Maal for Øje: at vinde Krigen. Man er herved naaet til Fremstillingens Vendepunkt, idet Forfatteren stiller sig det Spørgsmaal, om samme Resultat vil kunne opnaas, saafremt Økonomien under Fredsforhold dirigeres med et bestemt Maal for Øje. Det paapeges i denne Forbindelse at fuld Beskæftigelse ikke er et Maal i sig selv, men et Middel paa Vejen mod andre Maal.

Spørgsmaalet besvares bekræftende. Som Støtte for Besvarelsen henviser Forfatteren til den sovjetrussiske Planøkonomi, der under den anden Verdenskrig viste sin Effektivitet, og gennemgaar — efter en Omtale af Tidens planøkonomiske Tendenser — de Midler Statsmagten kan bringe i Anvendelse for at naa Maalet, der er politisk bestemt.

Til Afslutning fremhæves en Række Diskussionspunkter i Striden om Planøkonomien. Forfatteren naar til det Resultat, at »det